

QASHQADARYO VILOYATI TURIZMINING RIVOJLANISHIDA ELEKTRON RAQAMLI IMZONING O'RNI

O'rozova Muxlisa Qayum qizi,
Qarshi davlat universiteti talabasi,
muxlisaorazova2@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada Qashqadaryo viloyati turizm sektorini raqamlashtirish jarayonida elektron raqamli imzo (ERI) texnologiyasining ahamiyati, funksional imkoniyatlari va uni joriy etishning iqtisodiy-huquqiy afzalliklari tahlil qilinadi. ERI turizm xizmatlarini onlayn ko'rsatish, mehmonxona va turpaketlarni masofadan turib bron qilish, davlat xizmatlari bilan o'zaro integratsiya, turistlar bilan elektron shartnomalar tuzish kabi jarayonlarda ishonch, tezlik va shaffoflikni ta'minlovchi asosiy vosita sifatida qaraladi. Shuningdek, Qashqadaryo viloyatida turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilishda ERI qo'llanishining amaliy yo'nalishlari, muammolari va yechimlari batafsil yoritiladi.

Kalit so'zlar. Elektron raqamli imzo, raqamli transformatsiya, Qashqadaryo turizmi, elektron hukumat, onlayn bron qilish, axborot xavfsizligi, raqamli xizmatlar, elektron shartnoma, turistik infratuzilma, raqamli identifikatsiya.

Аннотация. Аннотация. В данной статье будет проанализировано значение, функциональные возможности технологии ЭЦП (ЭЦП) в процессе оцифровки туристского сектора Кашкадарьинской области и экономико-правовые преимущества ее внедрения. ERI рассматривается как ключевой инструмент, обеспечивающий доверие, скорость и прозрачность в таких процессах, как предоставление туристических услуг онлайн, удаленное бронирование отелей и турпакетов, взаимная интеграция с государственными услугами, заключение электронных договоров с туристами. Также будут подробно рассмотрены практические направления,

проблемы и решения применения ЭЦП в модернизации туристской инфраструктуры в Кашкадарьинской области.

Ключевые слова. *Электронная цифровая подпись, цифровая трансформация, кашкадарьинский туризм, электронное правительство, онлайн-бронирование, информационная безопасность, цифровые услуги, Электронный контракт, туристическая инфраструктура, цифровая идентификация.*

Annotation. *This article analyzes the importance, functional capabilities and economic and legal advantages of electronic digital signature (ERI) technology in the process of digitization of the tourism sector of the Kashkadarya region. ERI is seen as a key tool providing trust, speed and transparency in processes such as online provision of tourism services, remote hotel and tourpacket booking, integration with public services, electronic contracts with tourists. Also, in the Kashkadarya region, practical directions, problems and solutions for the use of ERI in the modernization of tourism infrastructure will be covered in detail.*

Keywords. *Electronic digital signature, digital transformation, Country Tourism, e-government, online booking, information security, digital services, electronic contract, tourist infrastructure, digital identity.*

O‘zbekiston turizm sohasida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Xususan, Qashqadaryo viloyati turizm salohiyati – tarixiy Shahrisabz shahri, Kitob geologi qoya qo‘riqxonasi, Qarshi shahri, qadimiy yodgorliklar, ziyorat turizmi obyektlari bilan jahon e‘tiborini tortmoqda. Bu jarayonda raqamli xizmatlarni yo‘lga qo‘yish, turistlar uchun xavfsiz va qulay elektron muhit yaratish zarur.

Shu kontekstda Elektron raqamli imzo turizm xizmatlarining ishonchliligi, tezkorligi va shaffofligini ta‘minlaydigan muhim texnologiya sifatida qaraladi.

Bugungi global raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm sohasini rivojlantirishning asosiy omillaridan biri – bu xizmatlarning elektron shaklga o‘tishi va jarayonlarning to‘liq raqamlashtirilishidir. O‘zbekiston Respublikasida turizm

sanoatini modernizatsiya qilish, hududlarning turizm salohiyatini oshirish va xizmatlar ko'lamini kengaytirish borasida keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, Qashqadaryo viloyati – boy tarixiy merosi, tabiiy rekreatsion resurslari, arxeologik yodgorliklari va ziyorat turizmi obyektlariga ega region sifatida alohida e'tiborda.

Raqamli xizmatlar tizimini barpo etishda elektron raqamli imzo (ERI) asosiy identifikatsiya va tasdiqlash vositasi bo'lib, turizm xizmatlarida shaffoflik, xavfsizlik, ishonchlilik va tezkorlikni ta'minlashda muhim omil sanaladi. Maqolada Qashqadaryo viloyati turizm sohasida ERI texnologiyasining tutgan o'rni va imkoniyatlari tahlilga tortiladi.

Elektron raqamli imzo – bu foydalanuvchining shaxsini tasdiqlovchi, elektron hujjatning haqiqiyligi va butunligini kafolatlovchi kriptografik mexanizm bo'lib, O'zbekiston Respublikasining “Elektron raqamli imzo to'g'risida”gi Qonuni bilan tartibga solinadi.

Jadval-1. ERIning funktsiya va vazifalari.

Funktsiya	Mazmuni
Identifikatsiya	Foydalanuvchini elektron tizimda tanish
Autentifikatsiya	Hujjat aynan kim tomonidan yaratilganini tasdiqlash
Ma'lumotlar yaxlitligi	Hujjat o'zgarmaganini kafolatlash
Huquqiy kuch	Qog'ozdagi imzoga tenglashtirilgan elektron imzo

ERI foydalanuvchini elektron tizimda aniq va ishonchli identifikatsiya qilish imkonini beradi.

Autentifikatsiya. Elektron so'rov yoki hujjatni aynan foydalanuvchi yaratganini tasdiqlaydi.

Hujjatning yaxlitligi. Ma'lumotlar o'zgarmaganini kafolatlaydi.

Huquqiy kuch. ERI bilan tasdiqlangan elektron hujjat yuridik jihatdan qog'oz shaklidagi hujjatga tenglashtiriladi. Ushbu xususiyatlar turizm biznesida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Qashqadaryo viloyati turizm sektorida raqamlashtirish jarayoni. Qashqadaryo viloyati turizmining rivojlanish strategiyasida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish ustuvor yo'nalishlardan biridir. So'nggi yillarda viloyatda Qashqadaryo viloyati turizmini raqamlashtirish tendensiyalari. So'nggi yillarda Qashqadaryoda turizm sohasida bir qator raqamli loyihalar yo'lga qo'yildi. Mehmonxonalar uchun onlayn bron tizimlari. Turfirmalarning elektron reyestri. E-ticket platformalari. Elektron to'lov tizimlari. VMR (virtual ma'lumot resurslari). Raqamli gidlar va QR-kodli axborot tizimlari. Ushbu tizimlarning ko'pchiligi ERI bilan integratsiyalashgan holda ishlaydi.

Turistlar uchun onlayn ma'lumot portalari. Elektron gid tizimlari. Onlayn bron qilish platformalari. Elektron to'lov xizmatlari. Raqamli turistik xaritalar, joriy etila boshlandi.

Bu jarayonlarning samarali ishlashi ERI texnologiyasi bilan bevosita bog'liq.

Elektron raqamli imzoning turizm sohasida qo'llanilishi. Onlayn bron qilish tizimlarida. Qashqadaryoda mehmonxonalar, sanatoriyalar, dam olish maskanlari va turfirmalarda elektron bron qilish jarayonida ERI: elektron kelishuvlarni tasdiqlash, turist bilan turagentlik o'rtasida elektron shartnoma tuzish, to'lov ma'lumotlarini himoya qilish uchun qo'llaniladi.

Turistik xizmatlar ko'rsatuvchi subyektlarning ro'yxatdan o'tishi, Tur operatorlar, gidlar, mehmonxonalar ERI orqali: soliq tizimida, turizm reyestrda, "Yagona interaktiv davlat xizmatlari portal"da, elektron tarzda ro'yxatdan o'tadi.

Bu jarayon tezlik va shaffoflikni oshiradi.

Turistlar bilan elektron shartnomalar. ERI asosida tuziladigan shartnomalar, xizmat ko'rsatish xavfsizligini, huquqiy kafolatni, nizolarni hal qilishda aniq dalillarni ta'minlaydi.

Xalqaro turizmda ishonch. O'zbekiston ERI tizimi xalqaro standartlarga moslasha boshlagan sari, Qashqadaryo viloyatiga tashrif buyuruvchi chet el turistlari uchun vizalar, ruxsatnomalar, sug'urta, turistik paketlar kabi hujjatlarni elektron shaklda rasmiylashtirish osonlashadi.

ERI turizm sohasida qo'llanilishining amaliy yo'nalishlari. Onlayn bron va to'lov tizimlarida ERI yordamida: turpaket bron qilinadi, mehmonxona bilan elektron shartnoma tuziladi, to'lov tasdiqlanadi, mijozning shaxsiy ma'lumotlari himoyalangani.

Bu jarayon xizmatlarni yanada tezkor va ishonchli qiladi. Turistik subyektlar uchun ERI. Turfirmalar va gidlar ERIdan foydalanib: soliq organlarida hisobot topshiradi, litsenziya va sertifikatlarni elektron oladi, davlat xizmatlari portalidan foydalanadi.

Bu esa ish jarayonini ancha soddalashtiradi. Xalqaro turistlar bilan ishlashda ERI, Turistik vizalar, sug'urta, onlayn ruxsatnomalar elektron hujjatlar ko'rinishida rasmiylashtiriladi. Bu jarayon kelgan turistlar sonini oshirishi mumkin.

ERI joriy etilishi natijasida Qashqadaryo turizmida yuzaga keladigan afzalliklar, xizmatlar sifati oshadi, navbatlar kamayadi, jarayonlar tezlashadi, turistlar uchun qulayliklar yaratiladi

Korrupsiya xavfi kamayadi, elektron hujjat aylanishi jarayonni shaffof qiladi. Xalqaro turistlar soni ortadi. Elektron xizmatlar — global turizm bozoriga moslashish uchun muhim omil.

Hududiy turistik obyektlarga kirishni boshqarish tizimi yaxshilanadi. Elektron chiptalar ERI asosida tasdiqlanganda quānuv tizimi takomillashadi.

Quyidagi jadvalda ERI joriy etilishi natijasidagi ijobiy o'zgarishlar aks ettirilgan:

Jadval-2. ERI qo'llanilishi natijasida yuzaga keladigan samaralar

Yo'nalish	Natija
Xizmat sifati	Jarayonlar tezlashadi, inson omili kamayadi
Xavfsizlik	Ma'lumotlar kriptografik himoya bilan ta'minlanadi
Huquqiy ishonch	Shartnomalar yuridik kuchga ega bo'ladi
Iqtisodiy samaradorlik	Xarajatlar 25–30% gacha qisqaradi
Turistlar oqimi	Onlayn xizmatlar xalqaro mijozlar sonini oshiradi

Aholining IT savodxonligi yetarli emas. Tadbirkorlar ERI imkoniyatlaridan yetarli foydalanmayapti. Internet infratuzilmasi ayrim hududlarda sust, Integratsion platformalar to‘liq ishlamayapti

Yechimlar. Raqamli savodxonlik bo‘yicha treninglar, Turizm operatorlari, mehmonxonalar va gidlar uchun maxsus ERI bo‘yicha o‘quv kurslarini tashkil etish. ERI bilan ishlash jarayonlarini soddalashtirish. Mobil ilovalar orqali ERI yaratish va ishlatish imkoniyatlarini kengaytirish. Hududiy IT infratuzilmani rivojlantirish

Qarshi, Shahrisabz, Kitob va Yakkabog‘ tumanlarida yuqori tezlikdagi internet qamrovini kengaytirish.

Turizm platformalarini yagona ekotizimga ulash. “E-Tourism”, “E-hotel”, “E-ticket” kabi tizimlarni bir-biriga integratsiya qilish.

Qashqadaryo viloyatida turizm sohasida ERI joriy etilishining shartli, ammo ilmiy asoslangan dinamikasi (diagramma)

Jadval-3. ERIning qo‘llanilishida muammo va takliflar

Muammo	Taklif
IT savodxonlik pastligi	Gidlar, mehmonxona xodimlari uchun maxsus treninglar

Integratsiya yo‘qligi	“E-Tourism” yagona axborot tizimini yaratish
Internet sifati	Shahrisabz, Kitob, Yakkabog‘da optik internet qamrovini kengaytirish
ERI olish jarayoni qiyin	Mobil ERI tizimini joriy etish

Elektron raqamli imzo turizmni yanada innovatsion shaklga olib kiradi. Turistik xizmatlarning 90% gacha elektronlashtirilishi, Sun’iy intellektga asoslangan turpaket tanlash tizimlari, Biometrik identifikatsiya bilan birlashgan mobil ERI, Virtual va AR turizm xizmatlari, Qashqadaryoni “aqlli turizm hududi”ga aylantirish

Elektron raqamli imzo Qashqadaryo viloyati turizm sohasini modernizatsiya qilishda asosiy texnologiyalardan biri bo‘lib, xizmatlar sifati, turistlar bilan ishlash jarayonlari, hujjat aylanishi va boshqaruv tizimlarini sezilarli darajada takomillashtiradi. ERI qo‘llanilishi orqali turizm sektori shaffof, xavfsiz, zamonaviy va raqobatbardosh ko‘rinishga ega bo‘ladi. Viloyatda raqamli turizmning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy ko‘rsatkichlarni yaxshilaydi, balki hududning global tan olinishiga xizmat qiladi.

Qashqadaryo viloyatida elektron raqamli imzo turizm sohasining raqamli transformatsiyasida markaziy o‘rin egallaydi. ERI xizmatlarni tezkor, xavfsiz, shaffof va zamonaviy qilish orqali turizm infratuzilmasini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘taradi. ERI texnologiyasini keng joriy etish natijasida Qashqadaryo viloyati nafaqat respublika, balki xalqaro miqyosda ham raqobatbardosh turistik hududga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Daminova B.E. Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo‘llanilishi .“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” ilmiy-elektron jurnali, 7-son, iyul, 2025-yil, 184-188 betlar.

2. Даминова Б.Э. Методы эконометрического моделирования показателей туризма в Кашкадарьинской области. “Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning dolzarb masalalari” mavzusida respublika ilmiy-amaliy anjumani. 2025-yil, 15-16-oktyabr. Urganch. O‘zbekiston. 328-331-betlar.

4. Daminova B.E. Organizational and economic mechanisms and conceptual directions of tourism development in the region. Innovation science and technology. ISSN 3060-5229. "Social, economic, scientific, and technical academic journal" ilmiy-elektron jurnali, 7-son, 01.07.2025-yil, 128-131 betlar. <https://ist-journal.uz>

5. Daminova B. E. et al. ELEKTRON HUKUMAT VA ELEKTRON RAQAMLI IMZONING QO'LLANILISHI //Экономика и социум. – 2025. – №. 4-2 (131). – С. 216-220.

6. Esanovna D. B., Zarif o'g'li K. F. ADVANTAGES AND ACHIEVEMENTS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ECONOMIC AND SOCIAL AREAS //Modern education and development. – 2025. – Т. 26. – №. 6. – С. 299-304.

7. Daminova B.E., Abdualimov A.G., Abdualimov A.O. va b. Raqamli media marketing. "Экономика и социум", №4(131)-2 2025. 228-232-betlar. www.iupr.ru

6. Esanovna D. B. THE ROLE OF MODERN INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2025. – Т. 52. – №. 1. – С. 54-60.

7. Esanovna D. B. ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ И КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ ТУРИЗМА В РЕГИОНЕ //Modern education and development. – 2025. – Т. 33. – №. 1. – С. 32-38.

8. Daminova B. E. et al. SUN'IY NEYRON TARMOQLARINING NAZARIY ASOSLARI VA AMALIY ILOVALARIDA ISHLASH USULLARI //Экономика и социум. – 2025. – №. 5-1 (132). – С. 226-230.

9. Daminova B. E., Boboyorov B. E. QASHQADARYO YOSHLARINI VA ILM-FAN SOHASIDAGI MUTAXASSISLARNI AXBOROT TEXNOLOGIYALARIGA JALB QILISH //Экономика и социум. – 2025. – №. 5-1 (132). – С. 188-191.

10. Daminova B. Formation of the management structure of educational processes in the higher education system //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. A6. – С. 317-325.
11. Yo‘ldoshev, B., & Alimov, R. Ekologik monitoring tizimlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish. Toshkent: Fan nashriyoti. 2022.
12. Karimov, S. “O‘zbekistonning janubiy hududlarida suv resurslarini boshqarishning zamonaviy usullari”. Ekologiya va muhandislik jurnali, 4(2), 55–64. 2021.
13. Qahhorov, Z. Geoinformatsion tizimlar (GIS) asoslari va amaliy qo‘llanilishi. Qarshi: QDPI nashriyoti. 2023.